

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของแผนการสอน ที่มีประสิทธิภาพของครูมัธยมศึกษา และศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพของครูมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา ในด้านตัวครูผู้จัดทำแผนการสอน ด้านองค์ประกอบพื้นฐานในการจัดทำแผนการสอน ด้านโครงสร้างและระบบบริหารงานของหน่วยงานและด้านบริบทของการจัดทำแผนการสอน รวมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรคและความคิดเห็นในการจัดทำแผนการสอนของครูมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา ที่จัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่ผ่านการประเมินแผนการสอนจากคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกครูดีเด่น และได้รับการคัดเลือกให้เป็นครูดีเด่น ระดับจังหวัด ช่วงปีการศึกษา 2538 - 2540 โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน แบ่งเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หมวดวิชาละ 1 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หมวดวิชาละ 1 คน ซึ่งคัดเลือกได้ 5 หมวดวิชา ที่มีครูดีเด่นทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ หมวดวิชาภาษาไทย หมวดวิชาภาษาอังกฤษ หมวดวิชาสังคมศึกษา และหมวดวิชาพลานามัย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบวิเคราะห์แผนการสอนและแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ จัดหมวดหมู่ แจกแจงความถี่ แล้วนำมาเรียงลำดับและบรรยายเชิงวิเคราะห์ และใช้ตารางประกอบคำอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์แผนการสอน

องค์ประกอบของแผนการสอน ส่วนใหญ่มีการจัดทำเป็นแผนการสอนรวมสำหรับแต่ละรายวิชา โดยแผนการสอนย่อยเข้าไว้ด้วยกัน โดยมีการจัดทำเป็นรูปเล่ม องค์ประกอบโดยรวมมีการระบุชื่อผู้จัดทำ ระดับชั้น ชื่อวิชาชื่อโรงเรียน ระบุสังกัด ตลอดจนมีการเขียนคำนำ สารบัญ ภาคผนวก และบรรณานุกรม มีการระบุแผนการวัดผลประเมินผล มีแผนการสอนย่อย โดยในส่วนของประกอบของแผนการสอนย่อยทุกรายวิชา มีองค์ประกอบที่สำคัญของแผนการสอนครบถ้วน ได้แก่ สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ และการวัดผลประเมินผล มีการสอดแทรกใบกิจกรรม ใบความรู้ ใบงาน และแบบทดสอบ

การเขียนสาระสำคัญ เขียนได้อย่างกระชับรัด มีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่จะสอน โดยส่วนใหญ่เขียนในเชิงบอกความสำคัญและจำเป็น เขียนเป็นแบบมโนคติเดียว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรายวิชาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การเขียนจุดประสงค์ปลายทาง ส่วนใหญ่มีการจัดทำโดยการปรับมาจากจุดประสงค์กลุ่มโรงเรียน จำนวนจุดประสงค์แตกต่างกันตามเนื้อหา และเขียนได้ค่อนข้างครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน สอดคล้องกับเนื้อหา

การเขียนจุดประสงค์นำทาง ส่วนใหญ่มีการเขียนโดยแยกเนื้อหาจากจุดประสงค์ปลายทาง เป็นเนื้อหาย่อย ๆ เป็นลำดับต่อเนื่อง จำนวนจุดประสงค์เป็นไปตามเนื้อหาย่อยที่วิเคราะห์มาจากจุดประสงค์ปลายทาง มีการเขียนตามขั้นตอนของกระบวนการ มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ปลายทางและเนื้อหา มีเพียง 1 รายวิชา ที่มีบางจุดประสงค์นำทางไม่ครอบคลุมเนื้อหาบางเนื้อหา

การเขียนเนื้อหา ส่วนใหญ่เขียนเป็นลำดับขั้นตอน มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม มีความชัดเจนเหมาะสมกับเวลา มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ และจุดประสงค์นำทาง

กิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนใหญ่มีการใช้ทักษะกระบวนการและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติ ส่วนใหญ่จัดได้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา มีการนำเทคนิคการสอนที่หลากหลาย

ลักษณะของสื่อการสอน ส่วนใหญ่มีการกำหนดสื่ออุปกรณ์ที่ชัดเจน มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ จุดประสงค์ สื่อมีความหลากหลาย

ลักษณะการประเมินผล ส่วนใหญ่ได้ระบุวิธีวัดผลอย่างชัดเจน มีเกณฑ์การให้คะแนน ระบุการวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียนอย่างชัดเจน เครื่องมือวัดผล ประเมินผลหลากหลาย มีความสอดคล้องทั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหา

การเขียนกิจกรรมเสนอแนะ ในแผนการสอนทุกรายวิชาในแผนการสอนย่อยมีการเขียนกิจกรรมเสนอแนะในรูปของการเสริมความรู้ และกิจกรรมที่เป็นทางเลือกให้กับนักเรียน มีส่วนน้อยที่แผนการสอนย่อยบางแผนไม่ได้เขียนกิจกรรมเสนอแนะ

การเขียนบันทึกหลังการสอน ส่วนใหญ่ เขียนบันทึกการสอนอยู่ในรูปของรายงานการสอน มีการจัดทำเป็นรูปเล่ม มีเพียง 3 รายวิชา ที่มีการเขียนบันทึกหลังการสอน ท้ายแผนการสอนย่อย ในลักษณะของการค้นพบปัญหา ผลที่เกิดจากการสอน รวมทั้งข้อเสนอแนะของผู้เกี่ยวข้อง และผู้บังคับบัญชา

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ด้านตัวครู ได้แก่ 1) การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร แผนการสอน และทักษะกระบวนการ 2) การเห็นความสำคัญและประโยชน์ของแผนการสอน 3) การมีแรงจูงใจ ความสนใจ และความใฝ่รู้ที่จะจัดทำและพัฒนาแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ 4) การมีประสบการณ์ด้านวิชาการ 5) การมีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา 6) การมีความพร้อมด้านสถานภาพส่วนตัวและครอบครัว 7) การรู้จักบริหารเวลาในการจัดทำแผนการสอน และ 8) การมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู

ด้านองค์ประกอบพื้นฐาน ได้แก่ 1) การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในด้านการอบรมสัมมนา การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ การจัดเอกสาร ตำรา ห้องสมุด 2) การได้รับการสนับสนุนส่งเสริมการให้แหล่งค้นคว้าจากภายนอกหน่วยงาน

ด้านโครงสร้างและระบบบริหารของหน่วยงาน ได้แก่ การกำหนดนโยบายที่จะส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และการจัดหาทรัพยากรในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ด้านบริบทของการจัดทำแผนการสอน ได้แก่ 1) การมีบรรยากาศในครอบครัวที่ดี 2) มีวัสดุอุปกรณ์ช่วยในการจัดทำแผนการสอน 3) การได้รับการยกย่อง ชมเชย และความดีความชอบ 4) ความร่วมมือที่ดีของบุคลากรในหน่วยงาน

3. ปัญหาอุปสรรคและข้อคิดเห็นในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) เอกสารที่เกี่ยวข้องและโครงสร้างรายวิชาใหม่ไม่ละเอียดชัดเจน ทำให้ต้องศึกษาค้นคว้ามามาก เกิดความเครียด ท้อแท้ และเบื่อหน่าย 2) การได้รับสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ สื่อ อุปกรณ์ช่วยสอน งบประมาณ และแหล่งค้นคว้าน้อย 3) หน่วยงานไม่มีการกำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการสอนที่ชัดเจน ขาดการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง 4) หน่วยงานขาดผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และขาดการประชาสัมพันธ์

ด้านความคิดเห็น ได้แก่ 1) ครูควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและแผนการสอน 2) ครูควรเป็นนักวิชาการ มีความรอบรู้ทุกด้าน มีประสบการณ์สูง 3) ครูมีความพร้อมทางสถานภาพส่วนตัว 4) ครูมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู และเป็นผู้ที่มีความใฝ่รู้ 5) ครูมีที่ปรึกษาอย่างน้อย 2 คน และหน่วยงานควรมีการจัดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำ อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง 6) ครูมีการกำหนดนโยบายการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และบรรจุไว้ในแผนการปฏิบัติงานประจำปี มีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน 7) ครูมีการส่งเสริม ติดตามประเมินผล การจัดทำแผนการสอน และพัฒนางานบริการอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัย เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพของ ครุมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา ในครั้งนี้ ผลการวิจัยทำให้ทราบข้อมูลในด้านลักษณะของ แผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนความคิดเห็น ปัญหา และอุปสรรค ซึ่งมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ลักษณะของแผนการสอน

องค์ประกอบของแผนการสอน จากผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบโดยรวม มีการจัดทำเป็นรูปเล่ม ซึ่งอาจเป็นเพราะสะดวกในการนำไปใช้ ในการสอน และครูส่วนใหญ่ ก็อยู่ระหว่างการจัดทำผลงานเข้าประเมินเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น (อาจารย์ 3) แผนการสอนย่อย ส่วนใหญ่มีการระบุองค์ประกอบของแผนการสอนได้ครบถ้วน การที่องค์ประกอบของแผนการสอน มีครบถ้วน เป็นไปตามที่กรมวิชาการ (2535, หน้า 5) ได้กล่าวถึงรูปแบบของแผนการสอน สิ่งที่ต้องกล่าวไว้ให้ชัดเจนในแผนการสอน ได้แก่ ชื่อเรื่อง จำนวนคาบ สาระสำคัญ จุดประสงค์ การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล โดยสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534, หน้า 30 - 36) ได้กล่าวถึงรูปแบบและ องค์ประกอบของแผนการสอนไว้ว่า แผนการสอนไม่มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัว อาจเขียนไว้หลาย รูปแบบตามความเหมาะสม แต่ไม่ว่าจะมีรูปแบบใดจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ คือ (1) จุดประสงค์การเรียนรู้ (2) เนื้อหาวิชา (3) กิจกรรมการเรียนการสอน (4) สื่อการเรียนการสอน (5) การวัดผลประเมินผล จากรูปแบบและองค์ประกอบที่ครุมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา ได้ ระบุนั้นมีหลากหลาย แต่ก็มียุทธศาสตร์ที่สำคัญครบถ้วน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูต้องการเน้น หรือระบุส่วนประกอบต่าง ๆ ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงมีการเพิ่มเติมส่วนที่นอกเหนือจากส่วนประกอบ หลักเข้าไป

ลักษณะของสาระสำคัญ ผลการวิจัย พบว่า มีการเขียนตามเนื้อหาของแต่ละ รายวิชา โดยใช้หลักการเขียนอย่างกระชับรัด และวิธีการที่เป็นแก่นของเรื่องที่สอน เขียนไว้ ค่อนข้างที่จะเหมาะสมกับเนื้อหาที่จะสอน มีการเขียนในเชิงบอกความสำคัญ ความคิดรวบยอด และเชิงบอกคุณลักษณะที่ต้องการ มีทั้งการเขียนมโนคติเดียว และหลายมโนคติ เป็นไปตาม หลักการเขียนสาระสำคัญของ หน่วยศึกษานิเทศก์ (2534, หน้า 38) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญ ไว้ว่า สาระสำคัญ คือ ความคิดรวบยอดหรือหลักการ หรือโครงสร้างของเนื้อหาที่ต้องการให้ ผู้เรียนได้รับหลังจากเรียนเรื่องนั้นๆ ไปแล้ว สอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2525, หน้า 50 - 51) ได้เสนอแนะไปว่า สาระสำคัญควรเขียนกระชับรัด จะเป็นความเรียง หรือข้อย่อๆก็ได้ เนื้อหาทุกเรื่องครูสามารถดึงมโนคติออกมาเขียนให้ชัดเจนได้

จุดประสงค์ปลายทาง จากผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่มีการปรับมาจาก จุดประสงค์ของกลุ่มโรงเรียน และมาจากคำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์ครอบคลุมพฤติกรรม ทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ซึ่งเป็นไปตามที่ วัลลภ กันทรพย (2534, หน้า 45 – 47) ได้เสนอแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์ปลายทางว่า จุดประสงค์ ปลายทางของวิชาให้สะท้อนจุดประสงค์หลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา จากคำอธิบายรายวิชา โดยควรกำหนดให้ครอบคลุมทั้งคุณสมบัติ ด้านความรู้ ความคิด การปฏิบัติ และจิตพิสัย ซึ่งสอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2525, หน้า 50 – 51) ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรเขียนครอบคลุมในด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และเจตคติ เขียนรายละเอียดเป็นพฤติกรรม ที่สามารถวัดได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครุฑยิมศึกษาจังหวัดพะเยา ได้ปฏิบัติได้สอดคล้องกับ หลักการกำหนดจุดประสงค์ปลายทางตามที่กล่าวมา

จุดประสงค์นำทาง จากผลการวิจัย พบว่า จำนวนจุดประสงค์เป็นไปตามเนื้อหา และพฤติกรรมย่อยที่วิเคราะห์ร่วมกับจุดประสงค์ปลายทาง มีการเขียนตามขั้นตอนของกระบวนการ มีการระบุพฤติกรรมที่คาดหวัง สถานการณ์และเกณฑ์ มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ปลายทาง และเนื้อหา ซึ่งจัดทำได้สอดคล้องกับ หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา (2534, หน้า 26 - 27) ได้เสนอแนะว่า จุดประสงค์นำทาง คือ จุดประสงค์ย่อยของจุดประสงค์ปลายทาง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ปลายทางที่กำหนดไว้ ซึ่งจุดประสงค์นำทางควรเป็นจุดประสงค์ การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมย่อย ๆ ที่นำมาจากกิจกรรมการเรียนการสอน แล้วสามารถทำให้บรรลุ จุดประสงค์ปลายทางนั้น สงบ ลักษณะ (2534, หน้า 12)

ด้านเนื้อหา จากผลการวิจัย พบว่า ครูส่วนใหญ่เขียนเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน รองลงมา มีการเขียนแบบเรียงความสรุป ซึ่งบางแผนการสอนได้มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม มีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งครูเขียนได้สอดคล้องกับ ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2525, หน้า 50 – 51) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเขียน เนื้อหาสาระของแผนการสอนไว้ว่า ควรให้เหมาะสมกับเวลา วัย และความสามารถของผู้เรียน ควรครอบคลุมเนื้อหาที่จะสอนไว้ตามลำดับ ถ้าสามารถแบ่งเป็นเรื่องย่อยได้ก็ควรแบ่ง ซึ่งครูผู้ จัดทำแผนการสอนต้องกำหนดเนื้อหาสาระจะต้องมีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ ความถูกต้อง ความครอบคลุม และความชัดเจน ถวัลย์ มาศจรัส (2538, หน้า 172 – 173)

กิจกรรมการเรียนการสอน จากผลการวิจัย พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน โดยนำพฤติกรรมและสถานการณ์ในจุดประสงค์นำทางมาเป็นแนวทางกำหนด กิจกรรมการเรียน มีการใช้ทักษะกระบวนการ มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

สอดคล้องกับเนื้อหา สอดคล้องกับกระบวนการที่ใช้ และดำเนินการตามขั้นตอนอย่างชัดเจน เป็นไปตามที่ สุมิตร คุณานุกร (2523, หน้า 97) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกิจกรรม การเรียนการสอนว่าจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอน สอดคล้องกับ วัลลภ กันทรียะ (2534, หน้า 44 – 45) ได้กล่าวถึงข้อเสนอแนะที่กรมวิชาการให้ไว้ข้อหนึ่งว่า แผนการสอนที่ดี ควรเป็นแผนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการทำงาน เน้น กระบวนการและนำกระบวนการไปใช้จริง อาจเป็นไปได้ว่าครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้อง และเป็นไปตามแนวการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง 2533 นอกจากนี้ แผนการสอนส่วนใหญ่ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นผู้เรียนได้ ปฏิบัติจริง มีการฝึกเทคนิค วิธีสอนแบบต่าง ๆ มาใช้ มีความหลากหลายน่าสนใจ มีการจัด ขั้นตอนการสอนอย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่า ครูได้กำหนดกิจกรรมการสอนได้สอดคล้องกับ หลักการจัดกิจกรรมการสอน ของ บำรุง กลัดเจริญ (2527, หน้า 82) ที่ได้กำหนดขั้นตอนการสอน ประกอบไปด้วย การนำเข้าสู่บทเรียน การดำเนินการสอน และการสรุปบทเรียน ซึ่งการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจำเป็นต้องเลือกเทคนิคและวิธีสอน ให้เหมาะสมกับธรรมชาติ ของเนื้อหาวิชานั้น ๆ และจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับความสนใจ และวุฒิภาวะของผู้เรียน โดยครูได้ใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย แสดงให้เห็นถึงความพยายามของครูที่จะจัดการเรียน การสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายการสอน สอดคล้องกับ อำนาจ จันทรแป้น (2532, หน้า 81) ได้เสนอวิธีการสอนนั้นมีหลายแบบ จะใช้วิธีการสอนแบบใดขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายเป็นสำคัญ

ลักษณะของสื่อการสอน จากผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการ วิเคราะห์และกำหนดสื่อ อุปกรณ์ ที่ชัดเจน มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการสอน สอดคล้อง กับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ ตลอดจนมีการใช้สื่ออย่างหลากหลาย ซึ่งเป็นไปตามที่ กรมวิชาการ (2533, หน้า 2) กล่าวว่า สื่อการสอนเป็นตัวกลางที่จะถ่ายทอดความรู้ เจตคติ และทักษะไปยังผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สื่อการสอนที่ใช้สอนแต่ละครั้ง ต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหา กิจกรรม และสนับสนุนผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ สาเหตุที่ครูสามารถมีการกำหนดใช้สื่อได้ชัดเจน และสอดคล้องดังกล่าว อาจเป็นเพราะว่า การใช้สื่อการสอน ทำให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในด้านการให้ความหมาย การสร้างความสนใจผู้เรียนและการฝึกทักษะต่าง ๆ โดยการใช้สื่อการสอนจะช่วยการอธิบายของ ครูให้เสียเวลาน้อยลง แต่ได้ประโยชน์มากขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีประสบการณ์ เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ สื่อการสอนยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน

ดังนั้นครูผู้สอนควรมีบทบาทในการเลือกใช้สื่อการสอน ครูจำเป็นต้องวางแผนการสอนให้ชัดเจน ถูกต้อง เพื่อปฏิบัติได้เหมาะสม กรมวิชาการ (2533, หน้า 4)

ลักษณะการวัดผลประเมินผล จากผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่มีการระบุวิธีวัดผล อย่างชัดเจน มีการกำหนดเกณฑ์ให้คะแนน มีการกำหนดการวัดผลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และ หลังเรียน มีการใช้เครื่องมือวัดผลอย่างหลากหลาย มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหา ซึ่งครูส่วนใหญ่ระบุได้สอดคล้องกับ เสนีย์ พัทธษอรณพ (2525, หน้า 35) ได้กล่าวว่า ในการสอนควรมีการประเมินผลดังนี้ (1) ประเมินผลก่อนเรียนเป็นการเตรียมความพร้อม และ พื้นฐานของผู้เรียน ว่ามีความสามารถเรียนเนื้อหาต่อไปได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้จะมีการสอนซ้ำความรู้ เดิมก่อนที่จะเรียนในเนื้อหาใหม่ต่อไป (2) ประเมินระหว่างเรียน เป็นการประเมินว่านักเรียน สามารถเรียนรู้สิ่งใดบ้างมากน้อยเพียงใด เป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ถ้าไม่ผ่านจะ ต้องสอนซ่อมเสริมตามจุดประสงค์นั้น (3) การประเมินผลหลังเรียนเป็นการประเมินผลขั้นสุดท้าย ที่ผู้สอนได้สอนจบบทเรียนหรือภาคเรียนแล้ว เป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่ง อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนได้ปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายของการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ซึ่งกำหนดผลการ ประเมินเป็น 3 ระยะ คือ (1) การประเมินผลก่อนเรียนเป็นการตรวจสอบความรู้พื้นฐานของ ผู้เรียน (2) การประเมินผลระหว่างเรียนเพื่อปรับปรุงการสอนของครู และปรับปรุงการเรียนของ นักเรียน และ (3) การประเมินผลรวมหลังเรียน (ปลายภาค/ปลายปี) เพื่อตัดสินผลการเรียน (กรมวิชาการ, 2533, หน้า 18 - 22)

ลักษณะของกิจกรรมเสนอแนะ จากผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่มีการเขียน ข้อเสนอแนะ มีแผนการสอนบางรายวิชาที่แผนการสอนย่อยไม่มีการระบุกิจกรรมเสนอแนะ แต่ ก็เป็นบางแผนการสอนย่อยเท่านั้น มีการเขียนกิจกรรมเสนอแนะที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การ เรียนรู้ ในลักษณะเพิ่มพูนให้แก่ผู้เรียน ส่วนใหญ่เขียนได้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน ในลักษณะเสริมความรู้กับนักเรียน เขียนเชิงเป็นทางเลือกของกิจกรรม ซึ่งครูระบุลักษณะของ กิจกรรมเสนอแนะ ได้สอดคล้องกับหน่วยศึกษานิเทศก์ (2534, หน้า 38) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ การเขียนกิจกรรมเสนอแนะ คือ การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในแต่ละ จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยการจัดในโอกาสต่าง ๆ นอกเวลาเรียน รวมทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อซ่อมเสริม และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดความรัก และเห็นคุณค่าของ วิชานั้น ๆ

การบันทึกหลังการสอน จากผลการวิจัย พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำบันทึกหลังการสอนแต่เป็นการจัดทำรายงานการทำให้แผนการสอน ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าครูส่วนใหญ่มีการจัดทำเพื่อจัดส่งเป็นผลงานเพื่อประเมินตำแหน่งอาจารย์ 3 มีเพียง 3 รายวิชาที่การเขียนข้อสรุปหลังการสอนในรูปการค้นพบปัญหาและผลที่เกิดจากการสอน อาจเป็นไปได้ว่าครูต้องการทราบปัญหา และข้อค้นพบที่จะต้องนำไปปรับปรุงให้แผนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังที่ อำนาจ จันทน์แป้น (2532, หน้า 81) ได้เสนอเกี่ยวกับการสอนว่า ครูผู้สอนควรหาคำตอบที่สนองตอบในปัญหาที่ว่า “สอนใคร” “สอนให้เกิดอะไร” “สอนอย่างไร” “ใช้แหล่งวิทยาการหรือสื่ออะไร” “สอนแล้วรู้ได้อย่างไรว่าเกิดสิ่งที่ต้องการแล้ว”

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

2.1 ปัจจัยด้านตัวครู

จากผลการวิจัย พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรและเกี่ยวกับแผนการสอน ซึ่งความรู้ได้มาจากการค้นคว้าเอกสารตำราที่เกี่ยวข้อง การอบรมสัมมนา โดยความรู้ความเข้าใจหลักสูตรและแผนการสอนได้นำไปกำหนดเป็นเป้าหมาย และทิศทางการจัดทำแผนการสอน เพื่อให้แผนการสอนเป็นไปตามหลักสูตร และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการสอนสามารถนำไปจัดทำให้รูปแบบการจัดทำแผนการสอนเป็นไปอย่างถูกต้องชัดเจน เกิดความเชี่ยวชาญในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักสูตร เกิดความเชื่อมั่นในการจัดทำแผนการสอน และเป็นแนวทางหรือรูปแบบในการคิดค้นรูปแบบการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามที่กรมวิชาการ (2535, หน้า 3-5) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการจัดทำแผนการสอน ข้อหนึ่งว่า “ควรทำความเข้าใจหลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และนำมาเป็นกรอบแนวปฏิบัติ ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน” ซึ่งสอดคล้องกับ สงบ ลักษณะ (2533, หน้า 21) และวัลลภ กันทรทัย์ (2534, หน้า 45-47) ที่ได้เสนอแนวทางในการจัดทำแผนการสอนว่าควรมีการวิเคราะห์หลักสูตร โดยการศึกษาหลักสูตรตั้งแต่หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา ตลอดจนถึงคำอธิบายรายวิชา ซึ่งความรู้ในเรื่องแผนการสอนนั้น ครูที่จัดทำแผนการสอนได้ศึกษาและมีความรู้อย่างเชี่ยวชาญเป็นไปตามที่ การ์เตอร์ วิตูต (Carter V. Good, 1973) (สปริงท์ฮอลล์ Sprinthall, 1974) อ้างในวิชิต ทองนุ้ย (2523, หน้า 11) ว่าแผนการสอนเป็นเอกสารที่ครูผู้สอนต้องศึกษา เนื่องจากเป็นเอกสารที่ช่วยขยายหลักสูตร ครูผู้สอนสามารถนำไปเป็นแนวการจัดทำกิจกรรมการเรียนการสอนได้ แสดงให้เห็นว่าการที่ครูทำความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรและแผนการสอน อาจเป็นการนำมาเป็นกรอบหรือแนวปฏิบัติในการจัดทำแผนการสอน ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

นอกจากนี้ยังพบอีกว่าครูมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา มีความรู้ความเข้าใจในทักษะกระบวนการ ที่สามารถนำไปช่วยจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ช่วยจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน ง่ายต่อการจัดลำดับความรู้ ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ที่เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นกระบวนการ สอดคล้องกับ สบง ลักษณะ (2534, หน้า 13) ที่กล่าวว่า ในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ นอกจากต้องกำหนดให้ครอบคลุมพฤติกรรม และต้องแทรกทักษะกระบวนการ 9 ประการ และกระบวนการที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชา แสดงให้เห็นว่าครูมัธยมได้ศึกษาในเรื่องทักษะกระบวนการ จะช่วยทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีขั้นตอน ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามที่หลักสูตรต้องการ และต้องการให้ผู้เรียน เกิดคุณลักษณะเป็นผู้ที่สามารถนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สบง ลักษณะ (2533, หน้า 21)

จากผลการวิจัยยังพบอีกว่า ครูมัธยมศึกษาเห็นความสำคัญและประโยชน์ของแผนการสอน โดยครูมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา ได้นำไปใช้ให้การสอนตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ สอนให้มีแบบแผนและมีขั้นตอน สอนได้ตรงตามหลักสูตร และใช้ในการเตรียมการสอนล่วงหน้า มีประโยชน์ในการสอนแทน เกิดความชำนาญในการสอน และใช้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งเป็นไปตามที่ สจัด อุทรานันท์ (2528, หน้า 226 – 277) ได้กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าของแผนการสอนว่า เป็นแนวทางในการสอน ซึ่งช่วยให้ความสะดวกแก่ครูผู้ใช้หลักสูตร สามารถดำเนินการสอนให้ได้ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร นอกจากนั้นยังพบอีกว่าครูมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา ยังมีแรงจูงใจในการจัดทำแผนการสอน เนื่องจากอยากให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหาที่สอน ต้องการให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น อยากพัฒนาการสอนของตนเองให้สูงขึ้น และเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ มีความสนใจและตั้งใจในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ในรายวิชาที่ตนเองสอน ซึ่งลักษณะดังกล่าวของครูอาจเป็นสาเหตุหนึ่งของการจัดทำแผนการสอนให้ประสบผลสำเร็จ

นอกจากนี้ยังมีความใฝ่รู้ที่จะพัฒนาแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ปรีक्षाผู้เชี่ยวชาญ เข้ารับการอบรมสัมมนา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุ่ง เชนจิต (2532, หน้า 55) ปัจจัยที่ส่งผลให้ครูสามารถผลิตผลงานทางวิชาการ และมีโอกาสผ่านเกณฑ์พิจารณา จาก ก.ค. ว่า ผู้ผ่านเกณฑ์ประเมินนั้น ปราบกฏมีหลักฐานของผู้มีความอดุสาหะ วิริยะ เสียสละมาอย่างสม่ำเสมอ ติดตามผลการดำเนินการของตนเองอย่างต่อเนื่อง และแสวงหาการปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการเป็นนักวิชาการ มีประสบการณ์ด้านการสอนไม่ต่ำกว่า 10 ปี มีวุฒิทางการศึกษาวิชาชีพ ครุไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ผ่านการอบรมสัมมนาด้านวิชาการ ด้านหลักสูตรการจัดการเรียน การสอน และการจัดทำแผนการสอนมาแล้ว แสดงให้เห็นว่าครุมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา มีคุณสมบัติตามที่ ดันคินและบิดเดิล (Dunkin and Biddle, 1974 อ้างใน เสริมศรี ไชยศร 2526, หน้า 168) ได้เสนอรูปแบบการศึกษาวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนไว้ว่า มีตัวแปร ด้านคุณสมบัติของครุในด้านประสบการณ์ ด้านการศึกษา (คุณวุฒิ หลักสูตรวิชาชีพครุ การฝึก ประสบการณ์วิชาชีพและการฝึกอบรม) อยู่ในส่วนนี้ด้วย

ด้านความพร้อมทางด้านสภาพส่วนตัว พบว่า ไม่มีปัญหาและอุปสรรคต่อการ จัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมให้การสนับสนุน ตลอดจนความพร้อมด้าน เศรษฐกิจของครอบครัวที่เอื้อต่อการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยถึงแม้ว่าบางส่วน จะมีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจน้อย ก็ไม่มีผลกระทบต่อการจัดทำแผนการสอน รวมทั้งไม่มี ปัญหาทางด้านสุขภาพ และเวลา แสดงให้เห็นว่า สถานภาพของด้านความพร้อมทาง ด้านครอบครัว เศรษฐกิจ สุขภาพและเวลา มีผลต่อการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ จีรยุทธ เสนียวงศ์ ณ อยุธยา (2526, หน้า 148-150) กล่าวไว้ว่า ครุมีรายได้ไม่ พอกับค่าครองชีพ ครุต้องดิ้นรนขวนขวายหารายได้พิเศษมาจุนเจือครอบครัวหรือประกอบอาชีพ รองอื่น ๆ ทำให้ครุเอาใจในการสอนในหน้าที่น้อยลง เนื่องจากไม่มีเวลาเตรียมตัวสอน ไม่มีเวลา ที่จะศึกษาค้นคว้าหาเทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ มาสอนเด็ก

ในด้านเจตคติต่อวิชาชีพครุ พบว่า มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครุ โดยทุกคนเห็นว่าเป็น อาชีพที่มีเกียรติ มั่นคง มีรายได้ รักในอาชีพครุ และพยายามทุ่มเทหน้าที่การงาน ภูมิใจ ในอาชีพครุ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ครุมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครุ เป็นส่วน ล้ำคัญหนึ่งที่ทำให้ครุมุ่งมั่นที่จะพัฒนางานในอาชีพสอดคล้องกับ ชม ภูมิภาพ (2516, หน้า 155) อ้างในทศพร ขวัญสุวรรณ (2526, หน้า 56) กล่าวถึงความสำคัญของเจตคติต่ออาชีพครุ ไว้ว่า อุปสรรคที่สำคัญที่สุดต่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพของครุ คือ เจตคติต่ออาชีพครุเอง ถ้าครุ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพก็ทำให้ครุพึงพอใจ และประสบความสำเร็จในการทำงาน

2.2 ด้านองค์ประกอบพื้นฐานของการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

จากผลการวิจัย พบว่า ครุส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานน้อย ไม่ว่า จะเป็นงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ เป็นไปตามที่ บันลือ พุกชะวัน (2531, หน้า 110) ได้ กล่าวถึง ปัญหาของการได้รับการสนับสนุน ในด้านอุปกรณ์ และงบประมาณ ว่าในด้านวัสดุ อุปกรณ์ มักจะประสบปัญหาในด้านงบประมาณ ซึ่งค่อนข้างจะหายาก ซึ่งสอดคล้องกับ

อำเภอ ดินมะส (2535, หน้า 123) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเตรียมการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในจังหวัดพะเยา พบว่าชาววิศดุอุปกรณ์สื่อต่าง ๆ แต่จะเห็นว่าครูได้รับการสนับสนุนในส่วนอื่นที่เป็นการอบรมสัมมนาและเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานอาชาตแคลนงบประมาณ และไม่มีนโยบายสนับสนุนในด้านวิศดุอุปกรณ์ นอกจากนั้น ครูที่อยู่ไกลแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ ย่อมมีโอกาสแสวงหาความรู้ พัฒนางานวิชาการได้มากกว่าข้าราชการครูที่อยู่ห่างไกลเหล่านั้น รุ่ง เจนจิต (2532, หน้า 57) แต่ในแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม และการให้คำปรึกษา พบว่าครูส่วนใหญ่มีแหล่งค้นคว้าในหน่วยงาน และการให้คำปรึกษาน้อย นอกจากซื้อเอกสารตำรา ค้นคว้าจากแหล่งอื่น ๆ ภายนอก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้จะไม่มีแหล่งค้นคว้าในหน่วยงานแก่ครู ครูก็มีความอุตสาหะ วิริยะที่จะค้นคว้าจากแหล่งอื่น ที่อยู่นอกเหนือจากหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่ง เจนจิต (2532, หน้า 55 – 58) กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ครูสามารถในการผลิตผลงานทางวิชาการ และมีโอกาสผ่านเกณฑ์ที่ ก.ค. โดยเฉพาะผู้ผ่านเกณฑ์การประเมินปรากฏมีหลักฐานของการเป็นผู้มีความอุตสาหะ วิริยะ เสียสละ มาอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่เริ่มชีวิตรับราชการ

2.3 ด้านโครงสร้างและระบบบริหารงานของหน่วยงาน

จากผลการวิจัย พบว่า หน่วยงานมีการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพแต่ไม่ชัดเจน ซึ่งส่วนใหญ่จัดให้มีการอบรมสัมมนา ฝึกอบรม ซึ่งเนื้อหาไม่ชัดเจน ขาดการติดตามผล การสนับสนุนและพัฒนางานวิชาการของหน่วยงาน โดยเฉพาะการจัดทำแผนการสอนน้อยไม่ชัดเจน ซึ่งใน คูรุเก (Guruge, 1970 อ้างในกิตติมาปริตติลล 2532, หน้า 4) ได้กล่าวว่า "การบริหารเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการวินิจฉัยตัดสินใจในการวางแผน ประกอบกับการใช้ข้อมูลต่าง ๆ มาควบคุมการปฏิบัติงาน เพื่อความก้าวหน้าของงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้" แสดงให้เห็นว่า การกำหนดนโยบายการบริหารงานของหน่วยงานมีผลต่อการจัดทำแผนของครูให้มีประสิทธิภาพน้อย โดยส่วนที่เป็นประโยชน์ได้แก่การจัดอบรมสัมมนา ตลอดจนเชิญวิทยากรมาให้คำปรึกษา และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีผลทำให้การจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

2.4 บริบทของการจัดทำแผนการสอน

จากผลการวิจัย พบว่า บรรยากาศทางวิชาการ และสิ่งแวดล้อมในหน่วยงาน โดยเฉพาะฝ่ายบริหารไม่ค่อยส่งเสริม และสร้างบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้อต่อการจัดทำแผนการสอน ครูส่วนใหญ่ต้องเรียนรู้ และใฝ่รู้ด้วยตนเอง ซึ่งครูปฏิบัติได้สอดคล้องกับ รุ่ง เจนจิต (2532, หน้า 58) ที่กล่าวว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นปัจจัยสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าในการทำงานของบุคลากร ซึ่งต่างจากแรงจูงใจบรรยากาศทางวิชาการ และสิ่งแวดล้อมในครอบครัว

ส่วนใหญ่มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทางวิชาการค่อนข้างดี เป็นไปตามที่ รุ่ง เจนจิต (2532) ได้กล่าวถึงปัจจัยด้านบริบทของการจัดทำผลงานทางวิชาการว่าสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศทางวิชาการ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนให้ครูพัฒนางานทางวิชาการอย่างมาก แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้บรรยากาศในหน่วยงานจะไม่เอื้อต่อการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ แต่บรรยากาศในครอบครัวที่ดี การมีความวิริยะอุตสาหะ เสียสละอย่างสม่ำเสมอ มีผลทำให้ครูมีการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

3. ปัญหาอุปสรรคและความคิดเห็น ในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

3.1 ปัญหาและอุปสรรคด้านตัวครู

จากผลการวิจัย พบว่า ครูยังมีความล้าสมัยในบางรายวิชา เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างรายวิชา ทำให้ครูได้รับข้อมูลค่อนข้างน้อยจึงมีความล้าสมัย ซึ่งอาจต้องใช้เวลาในการศึกษาเพิ่มขึ้น ในส่วนของทักษะกระบวนการ ครูส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจละเอียดเพียงพอ สอดคล้องกับ อำไพ ดินะมาส (2535, หน้า 144) ได้วิจัยการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ในจังหวัดพะเยา พบว่าผู้สอนมีความเข้าใจในเรื่องกระบวนการไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้ ไม่สามารถเลือกกระบวนการมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้ครูต้องศึกษาค้นคว้ามากที่จะสามารถนำไปใช้ในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพได้ เนื่องจากเอกสารตำราระบุไม่ชัดเจนในรายละเอียดทำให้ต้องศึกษาอย่างละเอียด และให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ที่สุด

3.2 ปัญหาและอุปสรรคด้านองค์ประกอบพื้นฐานในการจัดทำแผนการสอน

จากผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์งบประมาณน้อย ขาดสื่อ อุปกรณ์ช่วยสอน แหล่งค้นคว้าน้อย บุคลากรในหน่วยงานขาดผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับ อำไพ ดินะมาส (2535, หน้า 111 - 114) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเตรียมการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในจังหวัดพะเยา ในด้านปัญหาในการเตรียมการจัดทำแผนการสอน พบว่า ขาดเอกสาร คู่มือ วัสดุอุปกรณ์ ในการจัดทำสื่อ ขาดแคลนงบประมาณ และแหล่งค้นคว้า วิจัยหลัก และบุคลากรในหน่วยงานไม่มีความมั่นใจ เพราะได้รับการถ่ายทอดต่อ ๆ กันมา จากปัญหาดังกล่าว อาจเนื่องมาจากหน่วยงานยังไม่มี การสนับสนุนอย่างเพียงพอ ทำให้ครูต้องค้นคว้าและออกค่าใช้จ่ายเองในการจัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งหน่วยงานควรมีการจัดวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำแผนการสอนให้พอเพียง โดยเป็นการกระตุ้นให้ครูไม่มีการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการลดภาระของครู ในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

3.3 ปัญหาและอุปสรรคด้านโครงสร้างและระบบบริหารงานของหน่วยงาน

จากผลการวิจัย พบว่า ฝ่ายบริหารขาดการติดตามและประเมินผลอย่างชัดเจน การกำหนดนโยบายไม่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้อง เกลือ เพชรสน และคณะ (2524, หน้า 8) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินผลการใช้หลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของครูผู้สอนสังคมศึกษา ในจังหวัดราชบุรี สระบุรี พระนครศรีอยุธยา และนครสวรรค์ พบว่าผู้บริหารให้ความสนใจ และให้การสนับสนุนอยู่ในระดับปานกลาง ขาดการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานยังมีนโยบาย และระบบการบริหารงาน ตลอดจนการจัดทรัพยากรต่าง ๆ สำหรับการจัดทำแผนการสอนไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหน่วยงานไม่มีการกำหนดนโยบาย การติดตามประเมินผลที่ชัดเจน นโยบายในระดับที่สูงขึ้นไม่ชี้้นำในการพัฒนาในเรื่องการจัดทำแผนการสอน กรบกับฝ่ายบริหารยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำแผนการสอนที่ชัดเจน

3.4 ปัญหาและอุปสรรคด้านบริบทของการจัดทำแผนการสอน

จากผลการวิจัย พบว่า ครูส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการสนับสนุนและพัฒนางานด้านวิชาการ โดยเฉพาะฝ่ายบริหารขาดการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ขาดที่ปรึกษาและผู้นำ ภาระงานที่ปฏิบัติในโรงเรียนมาก ขาดผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำแผนการสอน ที่เป็นเช่นนี้อาจมาจากหน่วยงานขาดการสนับสนุน และพัฒนางานด้านวิชาการโดยเฉพาะแผนการสอน เป็นผลทำให้ครูต้องค้นคว้า และใฝ่รู้ด้วยตนเอง ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาในด้านการจัดทำแผนการสอน หน่วยงานผู้บริหารควรมีการพัฒนางานวิชาการ ซึ่งถือว่าเป็นงานที่มีความสำคัญมากของการจัดการศึกษาดังที่ ภิญญู สาร (2526, หน้า 324) กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการว่า หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการสอน นักเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2527, หน้า 15) ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการว่า หมายถึง การดำเนินงานทุกชนิด เพื่อส่งเสริมและพัฒนาหรือปรับปรุงการเรียนการสอน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับครูหรือนักเรียนก็ตาม ซึ่งในเรื่องของการสนับสนุนด้านการจัดทำแผนการสอน ก็เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานด้านวิชาการ ดังที่ รุ่งทิวา จักรกร (2526, หน้า 1-14) กล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารในงานด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน ควรจะควบคุมดูแลและอำนวยความสะดวกให้บริการด้านต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ตัวครูผู้จัดทำแผนการสอนควรเป็นผู้ที่มีความรู้ รอบรู้ในเรื่องหลักสูตรและการสอน ตลอดจนมีความวิริยะอุตสาหะในการที่จะพัฒนา หรือจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
2. หน่วยงานควรสนับสนุนให้ครูมีการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีการจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ อย่างพอเพียง ตลอดจนจัดให้มีแหล่งค้นคว้าที่ให้บริการที่ปรึกษาในด้านการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
3. หน่วยงานควรมีการกำหนดนโยบายที่จะส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพอย่างชัดเจน และบรรจุไว้ในแผนงานประจำปี
4. หน่วยงานควรมีการสร้างแรงจูงใจ ให้กับครูต่อการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เสริมสร้างเจตคติ ตลอดจนเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ และพัฒนางานทางวิชาการอย่างเหมาะสม
5. ผู้บริหารและหัวหน้าหมวดผู้เกี่ยวข้องควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มเติม เพื่อสามารถให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา สนับสนุนครูผู้สอนได้ถูกต้อง และเหมาะสม

ข. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเจาะลึกถึงลักษณะ หรือพฤติกรรมการใช้แผนการสอนที่มีประสิทธิภาพของครูในแต่ละระดับการศึกษา
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพของครูในระดับการศึกษาต่าง ๆ
3. ควรมีการศึกษารูปแบบที่ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา